

Reflecții pe marginea Bibliei (I)

Teodor VIDAM

Centrul Universitar Nord din Baia Mare,
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

e-mail:

vidamcluj@yahoo.com

Title: Bible Reflections (I)

Abstract: The Bible has always offered solutions for reviving society. That is why the reconstruction of the human being must start from reading it, from knowing its parables and deep religious meditations. The multitude of iniquities overwhelm us, they lead us astray from the matrix of normality. The abuses undermine a minimal moral code. The Bible is a cornerstone book, one that is confirmed by revelation and millenary experience. It is humanity's moral treasure chest that we must make the most of. This spiritual itinerary I have followed, thinking also of the work and effort put in by the Archbishop of Cluj, Bartolomeu Valeriu Anania. The exception and the exceptional, the tarrying over manuscripts are increasingly rare nowadays.

Keywords: moral guide; common sense; moral mutation; virtue; moral facts.

*Biblia*¹ e cartea cărților. Ea redă geneza edificiului cosmic și istoric al poporului evreu. Cunoscută și sub denumirea de „Legea” sau „Tora”, interpretarea ei se face din perspectivă teocrată, adică ni se dezvăluie prin dialogul sau convorbirea dintre Moise și bunul Dumnezeu, însă cel din urmă, dar de fapt Cel Dintâi, permite soarelui să răsară peste cei răi și peste cei buni, iar ploii să cadă peste cei drepecți și peste cei nedrepecți. Istoria cuprinde în ea istorii marcate deopotrivă de trecut, prezent și viitor, de memorie, ficțiune și proiecție. De aceea, înțelegerea civilizației iudaice se explică prin confruntarea cu celelalte civilizații precum cea egipteană și cea asiro-babiloniană etc. Firul esențial în jurul căruia se împletesc celelalte episoade este ideea divinității unice și universale prin care civilizația iudaică se detașează de celelalte popoare și prin rezistență la contaminarea cu spiritul idolatriei.

¹ Trimiterile din textul de față sunt făcute după *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001).

Adam și Eva, Isac și Rebeca, Iacob și Essau, Iosif și frații săi sunt personalități de referință în constituirea și afirmarea civilizației iudaice. Astfel, „Ieșirea” sau „Exodul” redă eliberarea de robia egipteană, traversarea Mării Roșii, identificarea pământului făgăduinței, adică ținutul Canaanului. Plecarea și ieșirea din pustiu, după o suită întreagă de peripeții, a structurat civilizația iudaică. Moise reprezintă deopotrivă o călăuză spirituală și practică. Organizarea celor douăsprezece seminții, construirea corturilor, chivotul ca legătura cu divinitatea, stabilirea și reînnoirea jurămintelor, sacrificiile aduse prin jertfe etc, toate acestea sunt dovezi sau marturii incontestabile.

Îndreptarea pietrelor de poticnire, consemnarea atentă a acestor experiențe constituie o lecție inclusă în zestrea spirituală a umanității „Vechiului Testament”, ce poartă amprente valorice ale profetismului și mesianismului; particularități preluate de „Noul Testament”. Trecerea de la o etapă la alta ne arată schimbări structurale: substituirea legii talionului cu legea iertării, conștientizarea ambiguității condiției umane, a statutului existențial vremelnic și fragil, a unor mutații ce pun sub semnul întrebării deopotrivă conviețuirea, supraviețuirea și reacția în fața noului.

Gândirea umană nu numai că a devenit problematică, aproximativă, probabilistă, ci suportul logic e subminat. Logosul și limbajul, conținutul lor e pe cale de a se modifica fără un examen atent. Reconstrucția ființei umane trebuie să înceapă de la lectura *Bibliei*, de la cunoașterea pildelor și meditațiilor religioase profunde. Stăpânirea de sine prin abolirea tentațiilor și ispitelor, a dezordinii și degradingoladei vieții interioare, a relativismului valoric înseamnă să plecăm de la respectarea fireșteniei bunului simț. Multitudinea fărădelegilor ne copleșesc, ne abat de la matca normalității. Abuzurile care se practică subminează un cod moral minimal. Pierdem din vedere importanța simbolurilor, cum ar fi printre altele, simbolul crucii, fără să ne referim la învățăturile adânci ale bibliei: drumul către desăvârșire începe cu săvârșirea faptelor morale.

O primă pildă semnificativă este cea a lui Iov din Uz. În acest ținut între Idumea și Arabia, își ducea viața și dădea dovadă de o conduită morală ireproșabilă. Credința sa era una de nezdruccinat. În mod inexplicabil, în mod subit, o suită de amenințări sumbre se abat asupra lui: din om bogat devine sărac, îi dispar turmele de animale, boi, vaci, cămile, oi etc, dar mai tragic îi mor cei zece copii. Soția blestemă situația în care a ajuns. În mod năprasnic îl chinuie tot

felul de boli. Rămâne să se îngrijească exilat la marginea cetății pe o grămadă de gunoi.

Majoritatea celor apropiați credeau că este condamnat din cine știe ce vină ascunsă. I-au mai rămas trei prieteni de nădejde: Elifaz din Teman, Bildad din Șuah și Țofar din Naama. Iov nu a căzut la învoială, zicând în sinea lui să se facă voia bunului Dumnezeu: Elifaz are vagi bănuieli; Bildad pune vina pe concursul de împrejurări; Țofar pe posibila neglijență a lui Iov. Intervine în dezbateri învinuindu-i pe ceilalți ca fiind conservatori un tânăr pozitivist, care se lasă pradă satisfacțiilor de moment Elihu. Acesta îl învinovățește pe Iov ca fiind lipsit de știință.

Iov nu se îndoiește că bunul Dumnezeu ne poate dezvălui ceea ce noi nu știm. Ei nu au cum să afle că virtuțile lor morale sunt testate în prealabil. Consecvența lui Iov va fi răsplătită. El e pregătit chiar pentru jertfirea vieții. Ceilalți cad în cumpene, adică devin îndoielnici, nesiguri. Asemenea ezitări nu întâlnim la Iov. Nu are o siguranță dogmatică, dar credința lui este una autentică. El nu se lasă adumbrat de porniri demonice. Hybrisul condiției umane, demoniacul nu-l poate manipula în cazul lui Iov, deși în cazul celorlalți sursa slăbiciunilor sunt păcatele cu voie și cele fără de voie.

Volițiile sale sunt responsabile. Testările diavolești sunt învinse. În mod legitim încercările încetează. El este reabilitat și răsplătit. *Nu numai credincioșenia e o virtute, ci și tăria de caracter.* Iov nu încheie pactul cu diavolul precum Faust. Eliberarea și elevarea sufletului său ies la lumină. Refuzul compromisurilor care subminează identitatea (credincios) îi asigură lui Iov o statură morală unică în literatura universală. Multe cauze ne pot rămâne ascunse, deci putem pierde tronul Persiei precum Democrit, dar dâra speranței, configurarea ei sub formă de mozaic în mișcare nu o poate nega nimeni. Reconstrucția vieții lui Iov pune accentul axiologic pe întruparea noastră mai demnă și mai nobilă. El este o pildă exemplar consemnată în *Biblie* pentru săvârșirea zborului lui Icar.

Prima încercare de a formula crezul moral într-o manieră câtuși de puțin coerentă și accesibilă o întâlnim în „Ieșirea”. Aici se expune *expressis verbis* să ai un singur Dumnezeu pe care să-L iubești cu întreaga ta ființă, să-ți cinstești părinții, să nu atentezi la bunurile celui alt, să nu ucizi, să nu te desfrânezi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău etc (Ex 20, 1-17). Aceste porunci scrise de însuși Dumnezeu pe cele două table au fost aduse poporului lui Israel de către Moise. Printre numeroasele jertfe aduse se numără și cele de vinovăție, pentru păcat și cele pentru ispășire, adică cele care aveau o încărcătură morală deosebită, întrucât ele, aceste însoțiri erau nelegiuite.

Poate cea mai mare mutație morală este substituirea legii talionului (dinte pentru dinte, ochi pentru ochi) cu legea iertării, cel mai dificil examen cerut de Iisus pentru a se pune capăt răului. Această cale îndelungată cuprinde numeroase «pietre de poticnire» în procesul de săvârșire și desăvârșire contra idolatriei și desfrânării (vițelul de aur, șarpele de aramă, Sodoma și Gomora etc). După instituirea monoteismului ca idee centrală a poporului lui Israel contra idolatriei, nu numai că se prefigurează dialogul în cartea „Ieșirea” sau „Exodul”, ci el se întărește în „Deuteronomul”. Să nu iei numele domnului Dumnezeului tău în deșert, să-ți iubești și cinstești părinții, să nu ucizi, să nu te desfrânezi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău, să nu râvnești la bunurile acestuia (lăcomia) - adică mesajul scris pe cele două table încredințate lui Moise. Pe aceste căi ale poruncilor Domnului să umblați cu grijă! (Dt 5, 1-22).

Numărul fărădelegilor au sporit sau ele vin în avalanșă, ceea ce denotă degradarea condiției umane, tulburarea profundă a psihicului uman, *actualizarea și respectarea unui cod moral minimal, altfel orice scară de valori devenind problematică*. Subteranul sau subsolul ființei umane necesită, ca atare, o mai profundă explorare până mai răzvim noianului de crize, indus valorice, ceea ce scoate în evidență nu numai degradarea ființei umane, ci și prăbușirea acesteia. Porțile se închid și nici o fereastră nu mai rămâne deschisă înspre o gură de oxigen. „Restul nu e tăcere”, ci dezastru și apocalipsă într-o perspectivă eshatologică. Pârghiile puterii sunt precum hățurile ce-au scăpat din mâini: nu mai suntem siguri dacă bunul Dumnezeu își mai întinde brațul puternic peste noi sau evadăm într-o direcție necunoscută.

Nu întâmplător în pagina anterioară ne-am focalizat asupra temei „despre puterea de a judeca”. Dintre toate ființele lumii, omul este ființa cea mai paradoxală. În *Biblie*, este prevenită prin intermediul unui postulat tulburător: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați” (Mt 7, 1). Este aici un avertisment sau circumscrie ceva adevărat? Ni se propune, datorită „Eclesiastului”, adoptarea unui pesimism tragic, scufundarea în nimic sau în nimicnicie, dincolo de orice orizont de așteptare și valoric?

În realitate ființa umană este în, prin și față de ceva sau cineva din cuprinsul divers al existenței. Acestui cineva i se atribuie «puterea de a judeca». Ea are o alcătuire triontică: corp, suflet și spirit, adică sensibilitate, intelect și rațiune. Dacă dispunem în totalitate de noi înșine, atunci ne putem cultiva *ad*

integrum, făcând abstracție de orice fisuri și lipsuri. Interconectarea între părți și întreg reprezintă o primă condiție esențială. O a doua condiție este aceea care circumscrie ființarea și devenirea ei. Urmează să ne restituim față de ordinea devenită, de aceea în curs de devenire și față de cea care va să fie.

Înrădăcinarea în existență nu e un joc simplu. Înțelepciunea este singurul bun pe care îl putem urmări (filosofia și știința). Puterea noastră de pătrundere depinde de abilitățile intelectuale (a cunoaște, a înțelege, a interpreta, adică percepere și pricepere. Pe acest fundal al existenței se înscriu trei procese existențiale – conviețuire, supraviețuire și survenire. Primul se referă la legăturile cu ceilalți, al doilea la străbatere, al treilea la întâmpinarea noului. Ele își pun pecetea asupra formării și afirmării caracterului, asupra tăriei acestuia. Puterea de pătrundere a cunoașterii și aceea de străbatere alcătuiesc personalitatea.

Nu ne interesează aici tipologia judecăților, deși câteva amănunte esențiale trebuie să pomenim. Eliberarea de determinism, de mișcările ciclice, de procesele maturizării ființei spirituale necesită revenirea la afirmarea voinței libere. Ce judecăți implică aceste procese? În principal, judecățile analitice și sintetice, existențiale și de valoare. Cele analitice explică datul, predicatul este o notă a subiectului. Cele sintetice aparțin noului. Sursa lor de aprovizionare sunt judecățile existențiale. Judecățile de valori exprimă trecerea de la inferior la superior, elevarea spiritualității. „Apolinicul este expresia armonioasă a ființei umane.” „Nelegiuitul se bucură de viață”. „Omul drept nu poate evita suferința și resemnarea”. Numai dacă știm cum se subordonează judecățile existențiale față de cele valorice putem separa binele de rău.

Acesta este motivul pentru care puterea de a judeca a creaturii este mai limitată decât aceea a Creatorului. „Nu judecați, ca să nu fiți judecați” (Mt 7, 1). este și un avertisment ca să ne fie teamă de bunul Dumnezeu, dar este și un adevăr. Nu ne putem ridica la înălțimea lui *Intellectus arhetipus*, cauza cauzelor, finalitatea supremă a transcendenței. Autoevaluarea conștiinței este diferită. Căci profunzimile morale ale sfințeniei, deosebiriile dintre dar și har, abia dacă le întrezărim, darămite să le practicăm. Poate că omul este *homo viator*.

Prezența și acțiunea divinității și a crezului ce derivă din această instanță superioară justifică testarea valențelor morale ale omului. Conform versiunii biblice, credincioșenia este virtutea supremă. Căci „ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întregă, dacă sufletul și-l va păgubi?” (Mt 16, 26-27) Adevărul credinței pentru creștin – indiferent de orientarea sa – , este un temei de nezdruncinat. Experiența milenară din trecut și cea prezentă confirmă acest fapt. Lipsa unor puncte de sprijin și a unor aliniamente ale crezului moral ne face să acceptăm derizoriul, indiferent pentru ce ideologie optăm.

Convingerile religioase ale lui Iov nu se abat de la o asemenea credincioșenie. *Biblia* este o carte de căpătâi, una care se confirmă prin revelație și experiența milenară. Ea este lada de zestre a umanității. *Vechiul Testament* este deopotrivă avertisment și adevăr. Ea dăinuie și rămâne prin vorbire și logos. Modalitățile comunicării ilustrează prin logos adevărul. Nu ne interesează doar zvonul cuvintelor, ca un șuier printre stânci, ci semnificația lor. Din acest punct de vedere am întreprins analiza de față. Ca atare, unele aserțiuni sunt sau par paradoxale. Forma lor alegorică vine să întărească acest fapt.

Supozițiile – „Nu judecați, ca să nu fiți judecați” - sau „cu măsura cu care măsurați, cu aceea vi se va măsura” (Mt 7, 1-2) nu sunt niște locuri comune, familiare, întrucât ele se repetă adesea în varii contexte, ele necesită o aprofundare exploratorie. Nu judeca pentru a nu fi judecat este un îndemn la meditație. Tumultul și frământarea vieții are o natură caleidoscopică. Prinderea ei în plasă necesită atenție și putere de pătrundere, adică deopotrivă discernământ și rafinament. Meditația pe lângă dimensiunea analitică și sintetică implică și speculativul. Judecățile obținute prin interpolare nu ies din cercul unei analize, o zonă relativ controlată. Extrapolarea se deschide spre infinit, nu are limite de nici un fel.

Una este a fi mărginit ca dat existențial și altceva a lumina întunericul, a străpunge întunericul, a institui o zonă clar-obscură. Meditația religioasă merge până acolo încât îl numește pe Iisus „lumină vie”, adică nu ne putem îndoi de măreția sa supranaturală. Bunul Dumnezeu a iubit atât de mult lumea și oamenii încât a permis sacrificiul suprem: răstignirea celui Unu-născut pentru izbăvirea oamenilor, pentru reînnoirea și remodelarea lor. Ne putem chestiona dacă îmbuibarea și anarhismul e pe cale de a ne desfigura complet, de a ne submina orice cod moral? Am ajuns la o măcinare exasperantă a sufletului nostru încât nu mai avem nimic de crezut? Nu mai avem nici o cauză nobilă pentru care să trăim? Să admitem nimicul ca entitate gânditoare? Să-l confundăm pe acesta cu ambiguitatea condiției umane?

Din demersul analitic anterior am susținut că istoria lipsită de adevărul credinței și normele morale, fie ele chiar minimale, nu e decât o vânzoleală a răului în lume, un vâlmășag de orgolii, de patimi, interese, adică vizează mai mult sau mai puțin absurdul sau nonsensul. Ființa umană, dintr-o creatură rezonabilă devine o caricatură. Ne lăsăm copleșiți de angoase și haos. Busola noastră

axiologică s-a dereglat, direcția devine necunoscută și nesigură. Românește zis „ne-am ieșit din țâțâni”. Putem cădea într-o direcție sau alta la voia întâmplării. Liberul arbitru devine arbitrar, adică un subiectivism nelegitim, o dezordine neordonată. Situație propice pentru anarhism.

Nu dispunem de motive și rațiuni esențiale să oprim alunecarea în derizoriu? Agnosticismul, scepticismul, relativismul valoric sunt obstacole de netrecut? Care post sau rugăciune, ori meditație religioasă ne pot scoate din inerție sau ineptii? Sau nu mai avem nici o punte de salvare?

Ne vom referi, în cele ce urmează, la un moment culminant, convorbirea dintre Iisus și Nicodim (In 3, 1-11). Într-o noapte, Nicodim, fruntaș al iudeilor, a venit la Iisus și și-a exprimat adeziunea față de cele făcute de Iisus cu ajutorul bunului Dumnezeu. La care Iisus îi răspunde: numai cineva care provine de sus poate să vadă împărăția lui Dumnezeu. Numai Proveniența de Sus, nașterea din apă și duh asigură viața. Căci cine s-a născut din trup, trup este, iar din duh, duh este.

Vântul suflă unde vrea și tu-i auzi glasul, dar nu știi de unde vine și nici unde se duce. Așa este cu tot ce provine din Duh. Nicodim, în pofida perspicacității, nu a înțeles aluzia subtilă a lui Iisus că El este trimisul bunului Dumnezeu. Nicodim este încorporat, pe când Iisus are o altă natură esențială în calitate de fiu al omului. El este Unu-Născut, adică unic ca trimis și mesager al transcendenței divine menit să mântuiască oamenii. Căci dacă oamenii dispun de aptitudini, de valență, fiul omului de dotat cu prevalențe, de har, de ceea ce este tainic datorită descendenței sale. Numai sfinții împărtășesc sfințenia. Una este credincioșenia oamenilor de rând, iar cu totul altceva harul divin. Deslușim aici o înrudire, dar nu o echivalență. Acest nivel al meditației religioase, Nicodim îl bănuia, dar nu-l înțelegea pe deplin.

Noi putem depune mărturie despre ceea ce vedem și auzim, despre ceea ce se petrece în lumea noastră, dar ce se desfășoară dincolo ne depășește. Doar putem presimți, esențialul integrării prin intuiție, nimic mai mult. Puterea de pătrundere a lui Nicodim ilustrează însemnele calitative ale omului de excepție, dar caratele Harului divin nu le cunoaștem. Atotștiutorul e dincolo de cercul nostru de analiză și sinteză, mărginitul nu poate investiga nemărginitul. Efervescența meditației religioase a lui Nicodim, fervoarea acesteia îl apropie de Iisus, a cărei prezență copleșitoare îl fascinează, de aici frământările și neliniștile lui revelatorii și relevante. Această convorbire sau dialog dintre Iisus și Nicodim poartă amprenta preocupărilor profunde de apropiere de spiritul divin. Mintea iscoditoare a lui Nicodim ne pune pe gânduri și în prezent. Sunt pasaje numeroase din *Biblie* care au o profunzime răscolitoare. Acest pasaj al dialogului dintre Iisus și Nicodim circumscrie virtuțile meditației religioase adevărate și

autentice. Multe trăiri ascunse pot fi descifrate prin tălmăcirea meditațiilor religioase precum convorbirea dintre Iisus și Nicodim.

Dacă convorbirea dintre Iisus și Nicodim relevă virtuțile terapeutice ce înobilează credințioșenia, convertirea lui Saul etalează sublimul meditației religioase. În calitate de prigonitor în drum spre Damasc, Saul străfulgerat de o puternică lumină din cer se prăbușește la pământ spre surprinderea însoțitorilor lui și aude un glas spunându-i: „Saule, Saule de ce Mă prigonești?”, la care răspunde: „Doamne, ce voiești Tu să fac? Iar Domnul i-a zis: «Ridică-te, intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci» (Fap 9, 4-6). Avea ochii deschiși, dar nu vedea. Luându-l de mână ceilalți l-au dus în cetate. Domnul a zis lui Anania să meargă pe ulița cea dreaptă și să caute în casa lui Iuda un om din Tars pe nume Saul căruia să-i redea vederea, cu ai cărui ucenici să conlucreze întru cele sfinte.

Ceilalți iudei din Damasc știau de ocupațiile anterioare și s-au hotărât să-lucidă. El este anunțat de intenția lor și noaptea trece zidul cetății într-un coș, reîntorcându-se în Cezarea, la Tars. Convertirea lui Saul pe drumul Damascului nu e numai un moment de referință, ci o metamorfoză biografică unică și singulară. După aceea, devine apostolul Pavel. Puterea intuiției lui îl apropie de Bergson, prin zestrea spirituală asimilată. Metoda intuiționistă are multiple fețe, dar nu neapărat mistice. Sursa credinței este alcătuită din izvoare multiple, printre care și extaticul. Consecvența tăriei de stâncă, acțiune în continuă organizare și afirmare, fac din Saul viitorul apostol Pavel, un corifeu al creștinismului.

El este o personalitate accentuată, deopotrivă mândru și smerit, îndrăzneț și sensibil, sociabil și însingurat, precaut și debordant. Devoțiunea lui față de creștinism este fără hotare, el atinge culmile sublime ale extaticului. Duișia și mângâierea sunt firești. El are curajul de a purta povara christică, de a trăi calvarul vieții Lui. Nici un prigonitor nu a reușit să sublimeze iubirea față de suferință la o asemenea înălțime morală. Schimbarea orizontului valoric de așteptare, mutațiile petrecute dovedesc cea mai marcantă reinnoire a credinței. Și nu-l confundăm cu împăratul Saul al iudeilor. Postamentul său e alături de Petru și ceilalți apostoli.

În drumul spre Damasc s-a schimbat natura esențială a lui Saul, din prigonitor devine un propovăduitor pe care Iisus l-a ales. Spiritul divin găsește un vas ales. Corabia vieții poate naufragia, vasul ales are un alt punct de echilibru. El nu se sfârâma de stânci. El este precum vântul, care nu se știe nici de unde vine, nici unde se duce, dar prezența lui e sigura. Incursiunile sale misionare, formarea și susținerea comunităților creștine din bazinul Mediteranean au pus temeiurile adânci ale ethosului creștin European. E dificil să circumscriem într-o manieră precisă izvoarele și aria de răspândire a ethosului creștin, dar cert este că leagănul civilizației și culturii europene nu poate fi conceput în afara lui.

La aceasta incandescență și magnitudine a spiritului divin au contribuit viața și faptele apostolilor, jertfele lor. Saul devenit Pavel reprezintă o piatră de hotar în zămisirea ethosului creștin. Izbăvirea și mântuirea oamenilor, posibila salvare sufletească și spirituală în chip legitim implică ethosul creștin. Iar, Nicodim, Saul devenit pe drumul spre Damasc din prigonitor propovăduitor sunt punct de sprijin sau mai precis Arcuri de boltă ale ethosului creștin. Nu cunoaștem sau mai precis recunoaștem un ethos mai profund uman decât cel creștin. Sub oblăduirea lui înțelegem noi să mergem mai departe și să descifrăm vobletele și valențele viitorului.

Ziditorul rămâne același, celelalte lucrări se pot schimba, reînnoirea e posibilă. De aici aserțiunea „Eu sunt Cel ce sunt”. El e permanența a ceea ce este, într-un cuvânt Atotștiutorul. Fundamentul stabili al existenței. Ființarea și mutațiile calitative sunt concrete. Creatura umană e reală în corp, suflet și spirit. Omul nu este numai o ființă fragilă, ci și una paradoxală, dotat cu atribute care îl apropie de Creator. Creațiile sale sunt, cel puțin în parte, sub pecetea divinității. „Rămășițele Ierusalimului” sunt cognoscibile și recognoscibile în rezervele și manifestările sale. Dezvăluirea și descoperirea unicului și universalului, piatra de temelie a civilizației și culturii iudaice. Piatră unghiulară sau nu, ea e scânteia ce a generat incandescența spiritualității umane, acel *impetus*, elan a cărui efervescenta o resimțim și astăzi. Iisus este credincios celui ce l-a rânduit.

Dacă Moise a făcut ordine în casa lui, Iisus face ordine în întreaga împărăție a divinității. El este mijlocitorul între oameni și atotputernicul (pantocrator). El e de-a dreapta Tatălui, menit să supravegheze la judecată și odihna de apoi. Deoarece cei desăvârșiți prin sânguință, cu simțurile deprinse să deosebească binele și răul, sunt putini.

A căuta pacea și sfințenia înseamnă a-l căuta pe bunul Dumnezeu. Numai în aceste condiții poate dăinui iubirea frățească, despărțirea de grijile și îngrijorările iscate de prețuirea arginților, să revenim la ceea ce ni se cuvine. Căci îndemnul fundamental dat oamenilor de bunul Dumnezeu este: nu te las și nu te părăsesc. În acest orizont sau zariște, cum ar spune Blaga, nimeni nu ne poate împiedica să sperăm și să nădăjduim. A face binele e lecția cea mai dificilă, pe lângă identificarea lui care este primul pas. Nu ne putem izbăvi, lepăda de orice blasfemie fără a încerca să trăim întru omenie și credincioșenie. Sfințenia e o virtute sau un liman spre care putem năzui, fără ca acest „pământ al făgăduinței” să-l putem vedea, ci doar să-l întrezărim precum Moise, al cărui mormânt nu se știe unde se află.

References:

- Biblia sau Sfânta Scriptură versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania. București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001.
- Vidam, Teodor. *Introducere în filosofia moralei*, Cluj-Napoca: Editura Inter-Tonic, Cluj-Napoca, 1994.
- Vidam, Teodor. *Orientări și mize ale gândirii etice contemporane*, Târgu-Mureș: Editura Ardealul, 2009.

BIONOTE:

Teodor VIDAM, in his five decades of academic activity, has participated to many conferences (even at the Romanian Academy), communications and lectures at various scientific and cultural events on the moral philosophy and he has published books, articles and essays in specialized journals such as *Revista de filosofie*. Another dimension of Teodor Vidam's writings highlights his poetic talent. He is not among those who make noise for nothing or for something valuable, but among those who, with great discretion, let their heart be heard in the chest of time and in the reader's senses. As a philosopher of morality, Teodor Vidam takes a stand against "pocket ethics", and as a poet he carries his words to pure hearts. In 2009, the researcher has received The Prize „Ion Petrovici”, offered by the Romanian Academy for the book *Dimensiuni ale eticii comunicării*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Științe, 2007.

Article history

Received: 22.02.2023	Reviewed: 20.05.2023	Accepted: 26.01.2023	Available online: 5.06.2023
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------